

traja do današnjega dne. S to razdelitvijo se bo težko sprijazniti; zakaj cerkveni pesmi za časa reformacije bo treba odkazati posebno dobo in tudi razdobje od protireformacije do danes kaže v razvoju več jasno vidnih mejnikov. Priznati moramo, da je pisatelj oral na tem polju večinoma ledino; razen za protestantsko cerkveno pesem nimamo obsežnejših monografij, in tako se je tudi pisatelj za zadnja stoletja omejil večinoma na bibliografski očrt raznih zbirk cerkvenih pesmi, ki bo vsled svoje popolnosti dobro služil poznejšim raziskovalcem. Predvsem bo treba skrbeti za temeljite monografije starejših zbirk in njih avtorjev, kakor jo je napisal ravn. Mantuani o hrvatski pesmarici Georgića iz l. 1635. Trajno vrednost daje tej študiji celotni ponatis pesmarice. Š.

Naša srednješolska poročila. V smislu odloka naučnega ministrstva so letošnja srednješolska poročila brez običajnih znanstvenih razprav. Tako je ostalo izvestje ljubljanske I. drž. gimnazije brez nadaljevanja izvrstne Debevčeve razprave o grški drami; enako bo treba čakati na zaključek dr. Fr. Sturmove študije o romanskih elementih v slovenskih narečjih Notranjske, katere prvi del je priobčil lani program ljubljanske realke. Izjemo dela „Jahresbericht des k. k. Kaiser-Franz-Joseph-Gymnasiums in Frainburg“, ki prinaša M. Pirnatov „Slavnostni govor ob šestinšestdesetletnici vladanja presvetlega cesarja Franca Jožefa I. dne 2. decembra l. 1914“, in dr. Sim. Dolarja spis: „Šestero sintetičnih (progresivnih) dokazov kombiniranega Boyle-Mariotte-Gay-Lussacovega zakona“. — Ravnatelj Ant. Štritof poroča podrobno, kako je bilo z njegovim zavodom v vojnem letu 1914/15. — Zanimiv in poučen je pogled v oddelek o temah nalog. Koliko duševnih sil je sprožila v tek ta dolga vrsta najrazličnejših naslovov šolskih in domačih nalog! Seveda je morala tuintam priskočiti izdatna učiteljeva pomoč, kaj bi pa sicer dijak počel n. pr. z nalogami: „Moderna reklama“, „Kako se v armadi poveljuje“, „Velikonočna pridiga v Karpatih“, „Prizor iz moderne bitke“ itd. Vprašal bi tudi, kaj pametnega naj sedmošolec piše o temi: „Der größte Irrtum meines Lebens“, ki še je komaj nameril korak v labirint življenja. Še bolj začudeno strmimo v naslove: „Goethes Faust ein Humanist, ein moderner Denker“, „Problematisches in Hebbels Dichtungen“, ali pa „Dantes Komödie, Wolframs Parzival, Goethes Faust“. Gospodje, ne brskajte vendar s tako teatralno pozo peska sebi in javnosti v oči!

Dodatno k srednješolskim poročilom naj še omenim kot edino te vrste: „Letno poročilo I. mestne šestrazredne deške ljudske šole v Ljubljani o vojnem šolskem letu 1914—15“, ki ga je sestavil in na svetlo dal šolski vodja Jak. Dimnik. Izvestje je izšlo povodom šestdesetletnice obstoja imenovane šole ter nam podaja vse važnejše razglase, naredbe in dogodke tekom šolskega leta. Ta pregledno sestavljena kronika ostane učencem zavoda še v poznih letih drag spomin na svetovno vojsko.

— in —

Koledar šolske družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za prestopno leto 1916. (Vestnik XXX.) Izdalo in založilo vodstvo. V Ljubljani, 1915. 80. 160 str. + oglaš. Cena 1 K 20 v.

Letos slavi naša šolska družba tridesetletnico svojega obstoja sicer brez ynajnega bleska, toda spominja se svoje dobrotnice sto in sto hvaležnih src, otetih svojemu narodu. Ravno kar roma med slovenski svet njen vestnik in trka na rodoljubna srca, naj poleg obilih dolžnosti, ki jim jih nalaga patrijotična dolžnost vsled vojne, nikar ne pozabijo naše edine obrambne šolske družbe. — Za običajnim koledarskim delom čitamo s finim umevanjem in toplim čustvom napisan članek „Pesnik Simon Gregorčič in naša bramba“. Temu sledijo sestavki, ki se tikajo družbinega

šolstva ali pa se spominjajo njenih rajnkih dobrotvorov. F. S. Šegula je priobčil tri krajše črtice „Od severa naših pokrajin“, ob smrtni postelji Slovenstva. Ante Beg, ki je prispeval s par primernimi članki narodno-obrambne vsebine, je posvetil ob stoletnici dveh zaslužnih mož za slovensko šolstvo na Koroškem Andreju Aljančiču in Gregorju Somerju nekaj vrstic v spomin.

T. D.

Veliki kalendar Najsvetejšega Srca Jezušovoga. Kalendar za naročnike Marijinoga lista. Na 1915-to leto. Z dovoljenjem Szombathelyske višesnje cerkvene oblasti. I. (XII.) leto. Na svetlo dan od vrejevaštva Marijinoga lista v Čerensovcih. Cserföld Zalam. Štamparija F. Semlič, Radgonja. 40. 140 + (16) str. Cena 40 filerov.

V Čerensovcih na Ogrskem izdaja upokojeni župnik Jožef Klekl tednik „Novine. Pobožen družbeni, pismeni list za vogrske Slovence“ in mesečnik „Nevtepeno poprijeta Devica Marija, zmožna Gospa Vogrska“. S tema publikacijama v zvezi je „Veliki kalendar“. Ta ogrsko-slovenska literatura se tiska zdaj v našem pravopisu, a dosti verno v ogrsko-slovenskem narečju. Duh „kalendarja“ je versko-nabožen. Med pesmimi, ki so priobčene kot „narodne“, jih je nekaj pač narodnih, druge so „cerkveniške“ in „vojaške“. Prav zanimiva pa je pripovedka „Od bikec Markeca“ (120—130). Pripoveduje o Markecu, nezakonskem sinu neke dekletke, ki je na paši mnogo trpel od drugih pastirjev. Ker je vilinemu detetu napravil senco, mu je vila dala trikrat mleka in s tem silno moč. Kovaču je Markec s sabljo razklal nakovalo, premagal je na paši tri vragove, prišel je v podzemlje, jahal od tam trikrat na čudovitem konju na zemljo, tukaj ujel jabolko, ki so jih tri hčere nekega grofa metale v zrak svojim snubačem, vsaka po eno, češ tisti bo ženin, ki ga ujame itd. V prvem delu je Markec povsem kraljevič Marko.

Največji del koledarja pa je posvečen življenjepisu dr. Franca Ivanóczyja (35—111), ki ga je spisal urednik Klekl. Ta življenjepis je tem pomembnejši, ker bogato črpa iz nekake rokopisne avtobiografije pokojnikove („Podatki k zgodovini tišinske fare“); zato ga hočem natančneje posneti.

Dr. Franc Ivanóczy je umrl 29. avgusta 1913. V obširnem nekrologu je njegovo življenje popisal že „Kalendar“ za leto 1914 (str. 93—96). Na ta življenjepis se je v nekaterih delih naslanjal Anton Trstenjak v svojem članku „Dr. Fran Ivanóczy“ („Ljubljanski zvon“ 1914, str. 125—131). — Ker so v tem članku vnani življenjepisni podatki izčrpno podani, hočem po „Kalendarju“ za l. 1915 dodati le še nekaj značilnih potez. Po avtobiografiji Ivanóczyevi ni več dvomno, da pri uvedbi imena „Ivanóczy“ ni odločeval nikak politični pritisk, ampak da si ga je dečko nadel sam l. 1868, in sicer „iz spoštovanja do tistih lepega spomina duhovnikov, ki so, izhajajoč iz iste rodovine, imeli isto ime“. Prvotno se je pisal Koudila — to ime je najti večkrat pri Čehih, kakor je češko tudi ime materino: Rozalija Hus — a ni jasno, je li njegova rodbina bila v sorodstvu z rodbino, iz katere so izšli trije duhovniki Ivanóczy. Ivanóczy se nam zdi po vsem mož krepke akcije, mož z reformatorskimi nagnjenji, mož opozicije. Ta njegova čud ga je med drugim najbrž spravila z njegove bogoslovsko profesorske kariere. L. 1887 se je somboteljska cerkvena oblast upirala njegovim versko reformatorskim načrtom, videč v njih „mešanje svojega privajenega dremanja ino sebi pripisane duševne velikoče“; vsled tega je v njegovi duši nastala neka kriza, ki ga je gnala bliže njegovi materi, v slovensko vas, v Tišino (1889). Kmalu nato se je na Ogrskem začel cerkvenopolitični boj. V nasprotju s svojo višjo hierarhijo je ostal Ivanóczy odločno v taboru opozicije proti cerkveno-političnim zakonom liberalne vlade, ter je na pr. v tem smislu l. 1893 sestavil prošnjo na kabinetno pisarno, ki jo je podpisalo 14.000 ver-

*Tu ta čudovita
potez, da so ogrski škofje prav bili pravi
liberali — zoper nje se borili Ivanóczy konservati.
In kot konservativci puntar zoper svoje škofje.
— Podobenost v potrtanju (ali ne a žurnanju) do se
ponavljale na Kranjskem od 1884 naprej: ko so*